

راهکارهای پیشگیری از اسیدپاشی

زهرا عباسی گراوند^۱، غلامرضا محمدنسل^۲

تاریخ دریافت: ۹۵/۰۱/۱۹

تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۳/۲۰

چکیده

زمینه و هدف: اسیدپاشی جزء فجیع‌ترین بزه‌های موجود در جامعه است؛ بزه‌ی که وقوع آن رویه حیات فرد بزه‌دیده را از مسیر طبیعی خارج و خسارات غیرقابل جبرانی را به او وارد می‌کند. مدتی است اسیدپاشی در جامعه رواج یافته‌است، هر چند وقوع این جرم در جامعه مانند سایر جرائم چندان باب نیست، اما وقوع حتی یک مورد هم اذهان عمومی را جریحه‌دار می‌کند. هدف این تحقیق شناسایی و ارائه راهکارهای اثربخش پیشگیری از جرم اسیدپاشی است. سؤال اصلی پژوهش در مورد راهکارهای پیشگیری از اسیدپاشی است که خود به سه سؤال فرعی شامل راهکارهای پیشگیری اجتماعی، پیشگیری وضعی، پیشگیری کیفری از اسیدپاشی قابل تقسیم است.

روش: روش پژوهش، تحلیلی^۰ توصیفی و از نوع پیمایشی است و از تکنیک پرسشنامه و مصاحبه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده‌است. جامعه آماری این تحقیق کلیه قضات، وکلا، حقوقدانان، کادر بیمارستانی، فروشندگان اسید و افراد عادی جامعه شهر تهران است که از میان آنها به صورت تصادفی ۱۶۰ نفر انتخاب شده‌اند.

یافته‌ها و نتایج: یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که بهترین شیوه پیشگیری از نظر متخصصان پیشگیری وضعی بوده است؛ زیرا اسیدپاشی محصول موقعیت‌هاست و بهترین راهکار فرعی برای پیشگیری از اسیدپاشی نظارت بر خرید و فروش اسید و صدور کارت مخصوص برای افرادی است که با اسید سر و کار دارند.

کلیدواژه‌ها

اسیدپاشی، پیشگیری اجتماعی از اسیدپاشی، پیشگیری وضعی از اسیدپاشی، پیشگیری کیفری از اسیدپاشی

۱. کارشناس ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات البرز حقوق جزا و جرم‌شناسی،
۲. دانشیار حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه علوم انتظامی امین و دانشگاه آزاد اسلامی کرج، ایران.
نویسنده مسئول g_mnasl@yahoo.com

مقدمه

یکی از جرائمی که اکنون در ایران بسیار نمود پیدا کرده است و نسبت به گذشته افزایش یافته، اسیدپاشی است. این جرم به دلیل اینکه موجب ایجاد جراحات جبران‌ناپذیری مانند از بین رفتن بینایی و از میان رفتن زیبایی چهره مجنی‌علیه می‌شود از نظر عده‌ای حتی به مراتب از جرم قتل عمد نیز سنگین‌تر خواهد بود. خشونت اسیدپاشی استفاده‌ی عمدی از اسید برای حمله به دیگر انسان است که به‌نوعی خشونت محسوب می‌شود. (اشنایر و ساندین، ۱۹۹۸: ۵۲۳). در لایحه قانونی مربوط به پاشیدن اسید مصوب ۱۶ اسفند ۱۳۳۷ آمده است: «هر کس عمداً با پاشیدن اسید یا هر نوع ترکیبات شیمیایی دیگر، موجب قتل کسی بشود به مجازات اعدام و اگر موجب مرض دائمی یا فقدان یکی از حواس مجنی‌علیه گردد به حبس جنایی درجه یک و اگر موجب قطع یا نقصان یا از کارافتادگی عضوی از اعضا شود به حبس جنایی درجه ۲ از دو سال تا ۱۰ سال و اگر موجب صدمه دیگر شود به حبس جنایی درجه ۲ از دو تا پنج سال محکوم خواهد شد».

با وجود اهتمام دولت و مردم بر کاهش جرم اسیدپاشی، متأسفانه هنوز هم گاه و بیگاه خبرهای ناگواری از اسیدپاشی در نقاط مختلف کشور و به خصوص کلان‌شهر تهران به گوش می‌رسد و جامعه را دچار بهت می‌کند. به‌واقع ریشه‌ی این‌گونه اتفاقات تلخ در کجاست؟ و چرا و چگونه فردی به خود اجازه می‌دهد که تمام موجودیت دیگری را بسوزاند و زندگی او را فدای خواسته‌های خودخواهانه‌ی خود کند. یکی از سنجیده‌ترین روشهای مهار جرم، اعمال راهکارهای پیشگیری از جرم است؛ اما برای تحصیل نتایج دلخواه در این زمینه نیازمند به کارگیری روشهای علمی و گسترده‌تر از سوی متخصصان و جرم‌شناسان، توسط کلیه نهادهای لازم‌الاجرا هستیم.

با توجه به بررسیهای انجام‌شده هیچ پژوهشی که نسبتاً با موضوع تحقیق حاضر قرابت داشته باشد، انجام نشده است؛ اما چند اثر زیر به مسئله اسیدپاشی پرداخته و گاهی در مورد پیشگیری از اسیدپاشی اشاراتی گذرا داشته‌اند:

فلاح ماکرانی (۱۳۹۰) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی علل جرم اسیدپاشی از منظر قانون و جامعه» به این نتیجه رسیده است که «مسئولان قضایی، انتظامی و دولتی باید با نظارت بیشتر بر این موضوع از خرید و فروش ارزان و ساده این مواد شیمیایی نابودکننده جلوگیری کنند. لزوم تربیت صحیح فرزندان و جوانان، الگوسازی مناسب، دور نگه داشتن آنها از تنشها و درگیریهای خانوادگی، معضلات اجتماعی و مشکلات اقتصادی، بیکاری، خشونت و... می‌تواند پرخاشگری در افراد و انجام رفتارهایی مانند اسیدپاشی را به حداقل برساند».

رستمی نجف‌آبادی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «نگاهی نو به ماهیت جرم و مجازات اسیدپاشی» به این نتیجه رسیده است که «در قانون حتی صرف به دست گرفتن اسلحه بدون شلیک کردن، در صورتی که موجبات خوف و ناامنی را برای مردم جامعه فراهم کند، مشمول جرم افساد فی الارض شده و شخص مرتکب به کیفر اعدام محکوم می‌شود؛ اما جرم اسیدپاشی که نتایج و آثاری به مراتب زیان‌بارتر و رعب‌انگیزتر از صرف سلاح کشیدن در جامعه دارد، تحت عنوان افساد فی الارض قرار نگرفته است. لزوم تدوین قوانین به‌روز و صریح در برخورد با بزه اسیدپاشی، به‌خوبی احساس می‌شود، اما نقش انجام اقدامات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی را در امر پیشگیری نباید فراموش کرد. آنچه مسلم است افراد در شرایط روانی سالم و عادی دست به چنین جنایت وحشتناکی نمی‌زنند».

لیکاردو (۲۰۰۳) در کتابی تحت عنوان «حملات اسیدپاشی در کامبوج» در زمینه پیشگیری از اسیدپاشی راهکارهای زیر را پیشنهاد کرده است: «تدوین قوانین بهتر در برابر اسیدپاشی، از جمله ارائه پیش‌نویس قانونی برای مقابله با خشونت خانگی و اسیدپاشی، کنترل سخت‌گیرانه‌تر فروش اسید رقیق نشده و تعقیب فروشندگان متخلف، آموزش عمومی برای ترویج شفقت برای قربانیان، محکومیت عمومی حوادث اسیدپاش توسط دولت و دیگر شخصیت‌های بانفوذ، بهبود خدمات پزشکی، روانی و سایر حمایت‌های مرتبط با قربانیان».

لزوم تدوین قوانین به‌روز و صریح در برخورد با بزه اسیدپاشی، به‌خوبی احساس می‌شود؛ اما نقش انجام اقدامات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی را در امر پیشگیری نباید فراموش کرد. آنچه مسلم است افراد در وضعیت روانی سالم و عادی دست به چنین جنایت وحشتناکی نمی‌زنند. ما باید در ابتدا دلیل اصلی افزایش جرم و ناامنی در جامعه را بررسی کنیم و در مرحله بعد راه‌های پیشگیری از آن را مشخص کنیم. این امر باید نسبت به همه جرائم که اسیدپاشی هم یکی از آنهاست اجرا شود. باید این تفکر را که ایران از لحاظ جرم‌خیزی امن‌ترین کشور دنیاست، کنار بگذاریم؛ چون باعث ضعف اراده ما در برخورد با مجرمان می‌شود. پس باید مشکلاتمان را درک کنیم و تلاش کنیم که تا حد امکان در جهت حل این مشکلات بر اساس آموزه‌های پیشگیری از جرم گام برداریم. با پیشگیری از اسیدپاشی به‌نوعی از هزینه‌های ناشی از صدمات و خسارات بعدی که حاصل از جرم است جلوگیری می‌شود و این به‌نوبه خود مقرون‌به‌صرفه و از نظر اقتصادی حائز اهمیت است. همچنین با حذف آسیب‌های اجتماعی از جمله اسیدپاشی تا حدودی امنیت اجتماعی فزونی یافته و امید به زندگی در جامعه افزایش می‌یابد و رضایت شهروندی فراهم می‌شود. سؤال اصلی پژوهش این است که راهکارهای پیشگیری از اسیدپاشی کدام‌اند؟ با توجه به ابعاد پیشگیری این سؤال به سه سؤال فرعی به شرح زیر قابل تقسیم است: (۱) راهکارهای پیشگیری اجتماعی از اسیدپاشی کدام‌اند؟ (۲) راهکارهای پیشگیری وضعی از اسیدپاشی کدام‌اند؟ (۳) راهکارهای پیشگیری کیفی از اسیدپاشی کدام‌اند؟

روش

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی و از حیث نحوه گردآوری داده‌ها، از نوع پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش شامل قضات، وکلا، حقوقدانان، کادر بیمارستانی، فروشندگان اسید و مردم عادی شهر تهران هستند که به‌نوعی با اسیدپاشی آشنایی دارند. با توجه به اینکه جامعه مورد مطالعه از گروه‌های مختلف تشکیل شده است، برای نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ها استفاده می‌شود. حجم نمونه با توجه

به نوع تحقیق و دشواری در انتخاب آزمودنیها تعداد ۱۶۰ نفر از جامعه آماری است که به صورت تصادفی انتخاب شده‌اند و شامل ۵۰ نفر قضات دادسرای ناحیه ۱ و ۲ تهران و همچنین قضات دادسرای جرائم پزشکی و وکلای کانون وکلای مرکز، حقوقدانان که عموماً دانشجویان ارشد رشته حقوق هستند و همچنین ۵۰ نفر از کادر بیمارستانی سوانح سوختگی شهید مطهری تهران و ۱۰ نفر از فروشندگان اسید در خیابان ناصرخسرو و افراد عادی جامعه شهر تهران هستند تا به سؤالات پاسخ دهند.

یافته‌ها

این بخش از مقاله را در دو قسمت جداگانه شامل یافته‌های نظری و یافته‌های میدانی ارائه خواهیم کرد.

۱- یافته‌های کیفی

اسید در معنای لغوی از کلمه یونانی اسیدوس گرفته شده است، در اصل به معنی ترشی است و بر هر جسم مرکبی که رنگ آبی تورنسل را سرخ‌رنگ کند و با بازها ترکیب شود و تولید املاح کند، اطلاق می‌شود (عمید، ۱۳۷۷: ۱۴۶). معنای لغوی «پاشیدن» را افشاندن، ریختن و پراکنده کردن هر چیز می‌گویند (همان: ۳۰۹). پس به نظر می‌رسد اسیدپاشی در معنای افشاندن، ریختن و پراکنده کردن موادی است که کاغذ تورنسل در صورتی که اسید باشد قرمز نشان می‌دهد.

از نظر اصطلاحی، پاشیدن عمدی اسید یا هر گونه مواد شیمیایی سوزاننده به اعضای بدن دیگران را اسیدپاشی گویند (فلاح ماکرانی، ۱۳۹۰: ۹).

خشونت اسیدپاشی استفاده عمدی از اسید برای حمله به انسان دیگر است که به نوعی خشونت محسوب می‌شود. قربانیان اسیدپاشی اکثراً زنان و کودکان هستند و حمله اغلب به منظور ضرب و جرح، خراب کردن، کور کردن و هدف قرار دادن سروصورت است؛ که باعث زخم جسمی، روانی و اجتماعی شدید می‌شود و قربانیان اغلب بدون هیچ حمایت حقوقی، کمکهای پزشکی یا روانی قرار می‌گیرند. اسیدپاشی یک پدیده در سراسر جهان

است که به مذهب یا موقعیت جغرافیایی خاصی محدود نیست (بوند و اشنایر و ساندرین، ۱۹۹۸: ۵۲۳).

اسیدپاشی یکی از جرائم مهجور توسط مقنن است. در ماده واحده لایحه قانونی مربوط به پاشیدن اسید مصوب ۱۶ اسفند ۱۳۳۷ اولین و آخرین باری است که مقنن برای اسیدپاشی جرم‌انگاری کرده است. با اینکه چهار بار قوانین کیفری از سال ۱۳۳۷ تا کنون تغییر یافته، در هیچ‌یک از قوانین کیفری به آن پرداخته نشده است، ولی باین حال بعضی از حقوقدانان مجازات اسیدپاشی را در «حدود» می‌دانند.

پیشگیری از جرم به انواع مختلفی تقسیم شده است که یکی از آنها تقسیم پیشگیری به سه نوع اجتماعی، وضعی و کیفری است. پیشگیری اجتماعی مجموعه اقداماتی است که هدف آن خنثی کردن عوامل اجتماعی مؤثر بر تکوین جرم و ایجاد یا افزایش عوامل اجتماعی بازدارنده از جرم است (محمدنسل، ۱۳۹۳: ۹۱). اما پیشگیری وضعی که پیشگیری موقعیت‌مدار هم نامیده شده، به دنبال سلب فرصت‌های جرم از طریق پنج شیوه اصلی شامل: افزایش زحمت ارتکاب جرم، افزایش خطر، کاهش منافع، کاهش تحریک، و از بین بردن بهانه‌هاست (همان: ۱۲۳).

پیشگیری کیفری در مفهوم مضیق آن استفاده از ابزار کیفر برای پیشگیری از جرم است. لیکن در مفهوم موسع آن، پیشگیری کیفری به معنی استفاده از امکانات اجزای نظام عدالت کیفری (از قبیل دادگستری، پلیس، اداره زندانها، کانونهای اصلاح و تربیت) به منظور جلوگیری از تکرار جرم توسط مجرمان قبلی و ارتکاب جرم توسط مجرمان بالقوه است. در الگوی پیشنهادی غلامرضا محمدنسل چهار تکنیک اصلی برای پیشگیری کیفری تعیین شده است که شامل این موارد است: افزایش نظم حقوقی در جامعه، ارتقای اثربخشی پیشگیرانه آرا و احکام قضایی، ارتقای اثربخشی پیشگیرانه قوانین و مقررات، و کاهش جمعیت کیفری زندان (محمدنسل، ۱۳۹۳: ۱۸۳).

راهکارهای پیشگیری از اسیدپاشی: با توجه به تقسیم‌بندی سه‌گانه ارائه شده از پیشگیری، راهکارهای پیشگیری از اسیدپاشی نیز در سه دسته قابل ارائه است که خلاصه آنها در جدول شماره یک درج شده است.

جدول ۱: جدول مفهومی تحقیق

راهکارهای پیشگیری از اسیدپاشی	نوع پیشگیری
<p>۱- تشویق افراد جامعه به محترم شمردن تمامیت جسمانی انسانهای دیگر</p> <p>۲- تولید برنامه‌های فرهنگی و هنری با رویکرد پیشگیری از اسیدپاشی از طریق ساختن فیلم و مستند و مصاحبه با رسانه‌ها</p> <p>۳- ارائه الگوهای مناسب در مورد ارتباط با دیگران و نحوه صحیح احترام به تمامیت اشخاص</p> <p>۴- افزایش توانایی شنیدن نه و تقویت مهارت تسلط بر خود در وضعیت سخت</p> <p>۵- ارتقای مهارت کنترل خشم و راههای مقابله با آن</p> <p>۶- آموزش همزیستی مسالمت آمیز با دیگران توسط خانواده</p> <p>۷- برنامه‌ریزی برای ایجاد و تدریس بازیهای برای کودکان و نوجوانان باهدف یادگیری مهارت کنترل خشم</p> <p>۸- تدریس درس مهارتهای زندگی به اشخاص</p>	<p>پیشگیری اجتماعی</p>
<p>۱- نظارت بر خرید و فروش اسیدپاشی</p> <p>۲- صدور و نصب کارتهای مخصوص برای اشخاصی که با اسید سروکار دارند</p> <p>۳- آموزش و توجه دقیق فروشندگان و دارندگان اسید در مورد عواقب احمال در نگهداری یا واگذاری آن به افراد متفرقه</p> <p>۴- تبلیغ جملاتی مانند «هر چه برای خود می‌خواهی برای دیگران هم بخواه» یا «تن دیگری را تن خود بدانیم و به دیگران احترام بگذاریم»</p>	<p>پیشگیری وضعی</p>
<p>۱- محکومیت افراد اسیدپاش به انجام خدمات برای قربانی علاوه بر مجازات اصلی</p> <p>۲- ارائه خدمات به قربانیان اسیدپاشی در دادگاهها و کلاترینها و پاسگاهها و اطمینان بخشی به قربانیان برای شکایت کردن از مرتکب</p> <p>۳- تعیین مجازات مادی و معنوی در قالب مجازاتهای اصلی، تبعی و تکمیلی متناسب با جرم اسیدپاشی علاوه بر دیه و هزینه‌های درمانی</p> <p>۴- تصویب مجازاتهای جایگزین قصاص در موارد عدم امکان قصاص</p> <p>۵- تجدیدنظر قانون‌گذار در قانون اسیدپاشی متناسب با شرایط روز</p>	<p>پیشگیری کیفری</p>

<p>۶-تصریح مقنن به اعمال مجازات افساد فی الارض برای اسیدپاشی هایی با شرایط خاص در قانون مجازات</p> <p>۷-تعیین دادگاه و مرجع مستقل به کشف و رسیدگی و اجرای حکم در مورد اسیدپاشی</p> <p>۸- استفاده از قضاات قاطع و با سابقه قضایی در پرونده های اسیدپاشی</p> <p>۹-بهبود فرایند عدالت کیفری با مصمم بودن مدعی العموم به رسیدگی و مجازات اسیدپاشی و غیرقابل گذشت کردن اسیدپاشی</p> <p>۱۰-اعزام مرتکبان اسیدپاشی به مراکز روان درمانی</p>	
--	--

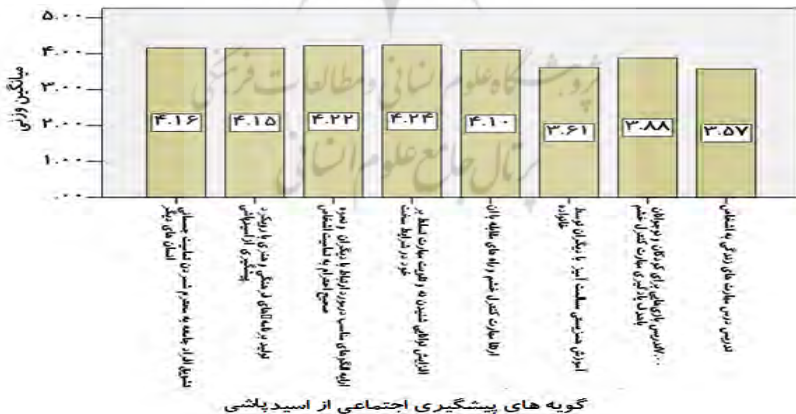
۲- یافته های میدانی (پیمایشی)

جدول شماره ۲: توزیع افراد نمونه بر حسب ویژگی های فردی

ویژگی	دسته بندی	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
جنسیت	مرد	۶۰	۵۰	۶۱۵۰
	زن	۶۰	۵۰	۱۰۰
تحصیلات	دیپلم	۲۳	۱۴/۳۸	۱۴/۳۸
	فوق دیپلم	۱۵	۹/۳۸	۲۳/۸
	کارشناسی	۴۷	۲۹/۳۸	۵۳/۱
	کارشناسی ارشد	۵۱	۳۱/۸۸	۸۵/۰۰
	دکترای	۲۴	۱۵/۰۰	۱۰۰
سن	۱۵ تا ۲۰ سال	۳	۱/۸۸	۱/۸۸
	۲۱ تا ۳۰ سال	۶۰	۳۷/۵	۳۹/۴
	۳۱ تا ۴۰ سال	۴۶	۲۸/۷۵	۶۸/۱
	۴۱ تا ۵۰ سال	۳۲	۲۰/۰۰	۸۸/۱
	۵۱ سال و بالاتر	۱۹	۱۱/۸۸	۱۰۰
شغل	وکلاء، قضاات و حقوق دانان	۵۰	۳۱/۲۵	۳۱/۲۵
	کادر بیمارستان	۵۰	۳۱/۲۵	۶۲/۵
	مردم عادی	۵۰	۳۱/۲۵	۹۳/۸۵
	فروشنده گان اسید	۱۰	۶/۲۵	۱۰۰
	وکلاء، قضاات و حقوق دانان	۵۰	۳۱/۲۵	۳۱/۲۵

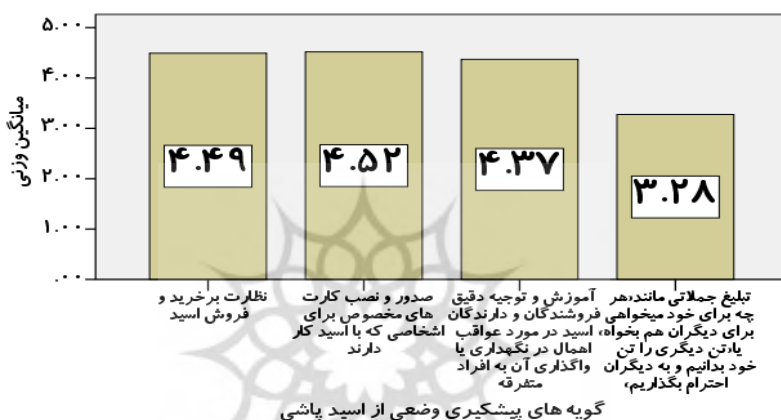
بررسی نتایج جدول شماره (۲) نشان می‌دهد که از بین افراد مورد بررسی در این پژوهش ۵۰ درصد را مردان و ۵۰ درصد را زنان تشکیل می‌دهند. ۱/۸۸ درصد پاسخ‌دهندگان دارای سنی در محدوده ۱۵ تا ۲۰ سال، ۳۷/۵۰ درصد در محدوده ۲۱ تا ۳۰ سال، ۲۸/۷۵ درصد در محدوده ۳۱ تا ۴۰ سال، ۲۰ درصد دارای سنی بین ۴۱ تا ۵۰ سال و ۱۱/۸۸ درصد دارای سن ۵۱ سال یا بیشتر هستند. ۱۴/۳۸ درصد دارای تحصیلاتی در حد دیپلم، ۹/۳۸ درصد در حد کاردانی، ۲۹/۳۸ درصد در مقطع کارشناسی، ۳۱/۸۸ درصد در مقطع کارشناسی ارشد و ۱۵ درصد در سطح دکترا هستند. همچنین ۳۱/۲۵ درصد افراد پاسخگو از وکلا، قضات و افراد حقوقدان، ۳۱/۲۵ درصد از کادر بیمارستان، ۳۱/۲۵ درصد از مردم عادی و ۶/۲۵ درصد از فروشندگان اسید در شهر تهران هستند.

بررسی داده‌های تحقیق حاکی از آن است که از نظر پاسخ‌دهندگان به ترتیب، افزایش توانایی شنیدن نه و تقویت مهارت تسلط بر خود در وضعیت سخت، ارائه الگوهای مناسب در مورد ارتباط با دیگران و نحوه صحیح احترام به تمامیت اشخاص، تولید برنامه‌های فرهنگی و هنری با رویکرد پیشگیری از اسیدپاشی، و ارتقای مهارت کنترل خشم و راههای مقابله با آن دارای بیشترین اثربخشی در پیشگیری اجتماعی از اسیدپاشی هستند.

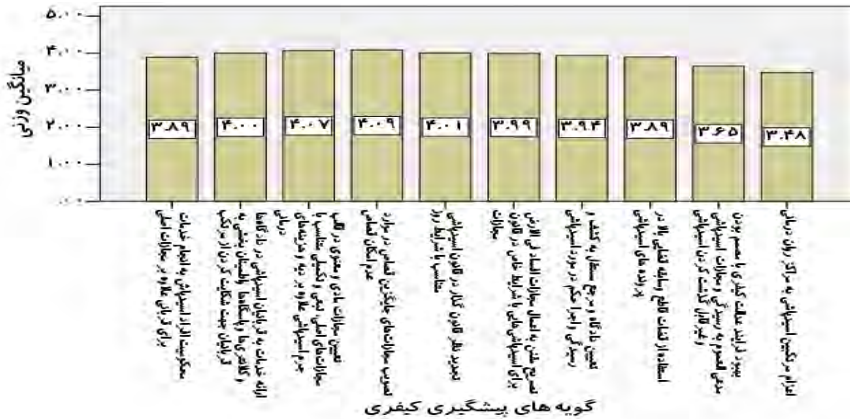
نمودار ۱: نتایج مقایسه میانگین گویه های پیشگیری اجتماعی از اسیدپاشی

بررسی داده‌های تحقیق نمایانگر آن است که از نظر پاسخ‌دهندگان به ترتیب نصب و صدور کارت برای اشخاص پر استفاده از اسید، نظارت بر خرید و فروش اسید، آموزش و توجیه دقیق فروشندگان و دارندگان اسید در مورد عواقب اهمال در نگهداری یا واگذاری آن به افراد متفرقه و تبلیغ جملاتی مانند «هر چه برای خود می‌خواهی برای دیگران هم بخواه» یا «تن دیگری را تن خود بدانیم و به دیگران احترام بگذاریم» دارای بیشترین اثربخشی در پیشگیری وضعی از اسیدپاشی است.

نمودار ۲: نتایج مقایسه میانگین گویه های وضعی پیشگیری از اسیدپاشی

بررسی داده‌های تحقیق نمایانگر آن است که از نظر پاسخ‌دهندگان به ترتیب، تصویب مجازات‌های جایگزین قصاص در موارد ممکن نبودن قصاص، تعیین مجازات مادی و معنوی در قالب مجازات‌های اصلی، تبعی و تکمیلی متناسب با جرم اسیدپاشی علاوه بر دیه و هزینه‌های درمانی، تجدیدنظر قانون‌گذار در قانون اسیدپاشی متناسب با وضعیت روز، ارائه خدمات به قربانیان اسیدپاشی در دادگاهها و کلانتریها و پاسگاهها، و اطمینان بخشی به قربانیان برای شکایت کردن از مرتکب، تصریح مقنن به اعمال مجازات افساد فی الارض برای اسیدپاشی‌هایی با شرایط خاص در قانون دارای بیشترین اثربخشی در پیشگیری اجتماعی از اسیدپاشی هستند.

نمودار ۳: نتایج مقایسه میانگین گویه های پیشگیری کیفی از اسیدپاشی

نتیجه گیری

بررسی یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بین میزان تأثیر راهکارهای مختلف بر پیشگیری از اسیدپاشی تفاوت فاحش وجود ندارد و از لحاظ افراد مورد ارزیابی، تمامی راهکارها دارای تأثیر بسیاری هستند و تفاوت جزئی در میان تأثیر راهکارهای موردسنجش وجود دارد؛ به طوری که با توجه به نتایج جدول و نمودار مقایسه میانگین، مشخص می‌شود راهکارهای پیشگیری وضعی با میانگین ۴/۱۶ و راهکار پیشگیری اجتماعی با میانگین ۳/۹۹ و راهکار پیشگیری کیفی با میانگین ۳/۹۰ از نمره کل ۵ از نظر کارشناسان به ترتیب اثربخشی قرار دارند.

جدول ۳: مقایسه میانگین اثربخشی راهکارهای پیشگیری از اسیدپاشی

شماره راهکار	راهکارهای مورد ارزیابی	تعداد	میانگین
شماره ۱	راهکار اجتماعی	۱۶۰	۳/۹۹
شماره ۲	راهکار وضعی	۱۶۰	۴/۱۶
شماره ۳	راهکار کیفی	۱۶۰	۳/۹۰

بررسی نتایج تحقیق در کل نشان داد میزان تأثیر گویه صدور و نصب کارتهای مخصوص برای اشخاصی که با اسید کار دارند با میانگین ۴/۵۲ و نظارت بر خرید و فروش اسید با میانگین ۴/۴۹ دارای تأثیر بیشتری از سایر گویه های این راهکار هستند.

جدول ۴: اولویت بندی راهکارهای فرعی پیشگیری از اسیدپاشی

انحراف معیار	میانگین	تعداد	راهکارهای تحقیق
۰/۶۹	۴/۱۶	۱۶۰	تشویق افراد جامعه به محترم شمردن تمامیت جسمانی انسانهای دیگر
۰/۷۸	۴/۱۵	۱۶۰	تولید برنامه های فرهنگی و هنری با رویکرد پیشگیری از اسیدپاشی از طریق ساختن فیلم و مستند و مصاحبه با رسانه ها
۰/۷۶	۴/۲۲	۱۶۰	ارائه الگوهای مناسب در مورد ارتباط با دیگران و نحوه صحیح احترام به تمامیت اشخاص
۰/۶۹	۴/۲۴	۱۶۰	افزایش توانایی شنیدن نه و تقویت مهارت تسلط بر خود در اوضاع سخت
۰/۷۰	۴/۱۰	۱۶۰	ارتقای مهارت کنترل خشم و راههای مقابله با آن
۰/۸۴	۳/۶۱	۱۶۰	آموزش همزیستی مسالمت آمیز با دیگران توسط خانواده
۰/۹۱	۳/۸۸	۱۶۰	برنامه ریزی برای ایجاد و تدریس بازی هایی برای کودکان و نوجوانان باهدف یادگیری مهارت کنترل خشم
۰/۸۸	۳/۵۷	۱۶۰	تدریس درس مهارتهای زندگی به اشخاص
۰/۸۷	۴/۴۹	۱۶۰	نظارت بر خرید و فروش اسیدپاشی
۰/۸۵	۴/۵۱	۱۶۰	صدور و نصب کارتهای مخصوص برای اشخاصی که با اسید سروکار دارند
۰/۹۱	۴/۳۶	۱۶۰	آموزش و توجیه دقیق فروشندگان و دارندگان اسید در مورد عواقب اهمال در نگهداری یا واگذاری آن به افراد متفرقه
۱/۰۸	۳/۳۷	۱۶۰	تبلیغ جملاتی مانند «هر چه برای خود می خواهی برای دیگران هم بخواه» یا «تن دیگری را تن خود بدانیم و به دیگران احترام بگذاریم»
۱/۰۹	۳/۸۸	۱۶۰	محکومیت افراد اسیدپاش به انجام خدمات برای قربانی علاوه بر مجازات اصلی
۰/۹۷	۴	۱۶۰	ارائه خدمات به قربانیان اسیدپاشی در دادگاهها و کلانتریها و پاسگاهها و اطمینان بخشی به قربانیان برای شکایت کردن از مرتکب
۰/۹۰	۴/۰۶	۱۶۰	تعیین مجازات مادی و معنوی در قالب مجازاتهای اصلی، تبعی و تکمیلی

			متناسب با جرم اسیدپاشی علاوه بر دیه و هزینه‌های درمانی
۰/۹۲	۴/۰۹	۱۶۰	تصویب مجازات‌های جایگزین قصاص در موارد ممکن نبودن قصاص
۰/۹۰	۴	۱۶۰	تجدیدنظر قانون‌گذار در قانون اسیدپاشی متناسب با اوضاع روز
۰/۷۷	۳/۹۹	۱۶۰	تصریح مقنن به اعمال مجازات افساد فی الارض برای اسیدپاشی‌هایی با شرایط خاص در قانون مجازات
۰/۷۶	۳/۹۳	۱۶۰	تعیین دادگاه و مرجع مستقل به کشف و رسیدگی و اجرا حکم در مورد اسیدپاشی
۰/۸۹	۳/۸۹	۱۶۰	استفاده از قضات قاطع و با سابقه قضایی در پرونده‌های اسیدپاشی
۰/۸۸	۳/۶۵	۱۶۰	بهبود فرایند عدالت کیفری با مصمم بودن مدعی‌العموم به رسیدگی و مجازات اسیدپاشی و غیرقابل گذشت کردن اسیدپاشی
۱/۰۵	۳/۴۷	۱۶۰	اعزام مرتکبان اسیدپاشی به مراکز روان‌درمانی

پیشنهادها

بر اساس یافته‌های این تحقیق پیشگیری وضعی از اسیدپاشی نسبت به پیشگیری‌های دیگر اثربخش‌تر است. به نظر می‌رسد پیشگیری از اسیدپاشی با نظریه فرصت‌ها قابل‌اعمال است و با حذف این فرصت‌ها می‌توان از اسیدپاشی جلوگیری کرد. بر اساس یافته‌ها برای پیشگیری و کاهش موارد اسیدپاشی موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

۱) برای افرادی که با اسید بسیار سروکار دارند کارتهای مخصوصی صادر شود. شناسایی و مجوز دادن به افرادی که با اسید بیشتر در ارتباط هستند. باعث می‌شود که فروش اسید به افراد عادی کمتر شود. نهادی باید به وجود آید که برای این مجوز، بررسیهای لازم از جمله آزمایش عدم اعتیاد و آزمون روان‌شناسی انجام دهد تا اسید در اختیار افراد باصلاحیت قرار داده شود.

۲) نظارت: کنترل بر خرید و فروش و استفاده از اسید باید توسط یک نهاد انجام شود مانند اتحادیه فروشندگان اسید که وظیفه آن شامل نظارت بر فروش بی‌مورد اسید، آموزش فروشندگان اسید، توییح فروشندگان متخطی، دادن جواز فروش اسید با شرایط خاص و... است. از جمله مواردی که اتحادیه می‌تواند آن را الزامی کند، شامل

نصب دوربین در مغازه، اخطار کتبی چاپ شده برای نحوه کار با اسید و عواقب اهمال و سوء استفاده از اسید به خریداران، نظام مند کردن بازار فروش اسید و اخذ مدارک شناسایی معتبر از خریداران به منظور افزایش خطر شناسایی و دستگیری آنان در صورت سوء استفاده از اسید است.

۳- تعیین مجازات جایگزین قصاص مانند محکومیت اسیدپاش به پرداخت تمامی هزینه های درمان و عملهای جراحی ترمیمی قربانیان اسیدپاشی.

منابع

- ۱- رستمی نجف آبادی، حامد (۱۳۹۳) *نگاهی نو به جرم و مجازات اسیدپاشی*. بازخوانی در مورخه ۹۴/۷/۵ از سایت خبرگزاری فارس: <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=13930804001166>
- ۲- صفاری، علی (۱۳۸۰) مبانی نظری پیشگیری وضعی از جرم. *مجله تحقیقات حقوقی*، شماره ۳۳-۳۴، صص ۳۱۹-۳۶۷.
- ۳- فلاح ماکرانی اویس (۱۳۹۰) *اسیدپاشی از منظر حقوق و جامعه*. (پایان نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه قم.
- ۴- محمدنسل، غلامرضا (۱۳۹۳) *کلیات پیشگیری از جرم*. تهران: نشر میزان.
- ۵- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۸۳) *پیشگیری از جرم*. مباحثی در علوم جنایی، تهران: بی نام.
- 6- LICADHO (Cambodian League for the Promotion & Defense of Human Rights), living in shadow: Acid attacks in Cambodia 2003. Obtained from: [https://www.licadho-cambodia.org/.../41 acid %20 report %20English.pdf](https://www.licadho-cambodia.org/.../41%20acid%20report%20English.pdf)
- 7- Pokharel Sugam, India acid attack survivors pose for 'ground breaking' photo shoot CNN, August 21, 2014
- 8- Schnier, Bond S.J., Sundine M.J. et al Cutaneous burns caused by sulfuric acid drain cleaner 1998 J Trauma
- 9- Swanson, Jordan Acid attacks: Bangladesh s efforts to stop the violence 2008 Harvard Health Policy Review 3